

ŠIAULI PSICHIATRIJOS LIGONIN S SOCIALIN S PAGALBOS SKYRIAUS PENKERI MET DARBO PATIRTIS

Rita Brij nait

(Šiauli psichiatrijos ligonin s Socialin s pagalbos skyrius)

Socialinis darbas Šiauli psichiatrijos ligonin je (ŠPL) turi pakankamai galias tradicijas. Nors sovietiniais laikais buvo deklaruojama, kad žmon s neturi joki socialini problem , gyvenimo praktika rod k kita. Ypa daug vairi sunkum kildavo psichikos sutrikim turintiems žmon ms. Buvo pažeidin jamos j teis s ir interesai, patys pacientai nepaj gdavo susitvarkyti vairi dokument , prarasdavo darb ir tur davo sunkum sidarbinti, šeimose kildavo konflikt ir panašiai. Tod l, atsižvelgiant pacient poreikius, ŠPL buvo steigta speciali pareigyb – medicinos sesuo socialinei pagalbai.

Kei iantis politinei situacijai Lietuvoje, keit si ir poži ris žmones, turin ius psichikos sutrikim . Tobul jant socialinei politikai, daug jant socialini poreiki , iškilo kvalifikuoto, statymais grindžiamo socialinio darbo poreikis. Socialinis darbas buvo pripažintas profesija. Tod l 1996 m. ŠPL oficialiai kurtas pirmasis Lietuvoje Socialin s pagalbos skyrius psichiatrijos ligonin je. Kadangi tuo metu socialinio darbuotojo pareigyb nebuvo traukta ligonin s profesij nomenklat ros s raš , buvo prašoma sveikatos apsaugos ministro pritarimo vesti nauj pareigyb . Skyriaus veiklos pradžioje socialinio darbuotojo pareigyb nebuvo reglamentuota jokiais Lietuvos Respublikos statymais, tod l pa i skyriaus darbuotoj iniciatyva pirm kart 1995 m. buvo parengtos psichiatrijos ligonin s socialini darbuotoj pareigin s instrukcijos. gij daugiau žini ir patirties, ŠPL socialiniai darbuotojai 1997 m. pareigines instrukcijas papild ir patobulino.

Skyriaus veiklos pradžioje daugiausia d mesio buvo skiriama praktinei ir informacinei pagalbai. Socialiniai darbuotojai r pindavosi pacient nemokamu maitinimu, vairi dokument tvarkymu, labdaros rinkimu ir dalijimu, pagelb davo mokant mokes ius, gaunant pašalpas. Pacientams buvo teikiama informacija apie lengvatas, pašalpas, valstyb s teikiam param ir t. t. Sutrikusios orientacijos pacientams, besigydantiems stacionare, socialiniai darbuotojai pirkdavo maisto produktus, sumok davo mokes ius, paimdavo pensijas ir panašiai. Tuo metu, galima sakyti, atsirado ir pirmosios darbo su pacient šeimomis užuomazgos. pagalbos proces aktyviai buvo traukiami šeimos nariai ir artimieji. Be to, jiems buvo teikiama informacija apie pagalb , galimus paramos šaltinius.

Socialiniams darbuotojams gijus reikiam išsilavinim , vairiuose kvalifikacijos kursuose gavus daugiau žini ir informacijos, atliekant praktin darb , praturtinus savo patirt , keit si ir teikiamos pacientams socialin s pagalbos strukt ra.

Dabar socialiniai darbuotojai aktyviai dalyvauja pacient psichosocialin je rehabilitacijoje, tai yra padeda jiems susigr žinti prarastus bendravimo, buities ir laisvalaikio leidimo g džius, kaip antai: komunalini paslaug mokes i mok jimas, biudžeto planavimas, reikaling dokument susitvarkymas, pasinaudojimas valstyb s teikiama parama ir kita.

2001–2003 m. ŠPL yra planuojamas reabilitacin s komandos mokymas. Šiauli psichiatrijos ligonin kartu su Jelgavos psichiatrijos ligonine bei Tartu dienos užimtumo centru nuo 1997 m. dalyvauja projekte Psichosocialin s rehabilitacijos vystymas Baltijos šalyse. Penki specialist komanda vienus metus mokytoj iš Švedijos bus ekstensyviai mokoma psichosocialin s reabilitacijos, o po to, kitus metus, sukurs pavyzdines programas aptarnauti 40 klient , turin i sunki psichikos sutrikim . Šiame projekte aktyviai dalyvaus ir socialiniai darbuotojai.

Dabar puikiai suvokiama, kad vienas iš pagrindinių jungininkų teikiant pacientams pagalbą yra šeima ir artimieji. Todėl norint juos traukti į pagalbos procesą reikia speciali žinių ir įgūdžių. Be to, vienam šeimos nariui susirgus psichikos liga, šeima lygiai taip pat patiria krizę ir jai reikia adekvačios pagalbos. Taigi socialiniai darbuotojai, vertindami pagalbą šeimai ir artimiesiems svarbą, vis daugiau laiko ir dėmesio skiria šiai sričiai. Jie planuoja mokytis ir gyti šeimos konsultantų kvalifikaciją ir dar daugiau dėmesio skirti darbui su šeima.

Be abejo, pacientų praktinių problemų sprendimas išlieka aktualus. Ypač dažnai yra pažeidžiamos psichikos sutrikimų turinčių žmonių teisės ir interesai, taigi socialiniams darbuotojams tenka imtis gynimo vaidmens ir atstovauti paciento interesams įvairiose institucijose ir ne tik. Kadangi psichikos liga nuolat sukelia stigmą, pacientų teisės dažnai pažeidžiamos netgi patys artimiausi žmonės – šeimos nariai, artimieji, kaimynai, bendradarbiai ir kiti. Pastaruoju metu keletas ryškesnių atvejų buvo aprašyti ir vietos spaudoje „Šiaulių naujienų“ laikraštyje.

Šiauliuose, kaip ir visoje Lietuvoje, trūksta vairių socialinių paslaugų, paramos ir paslaugų teikiančių institucijų. Pavyzdžiui, suteikta pacientui aktyvi psichosocialinė reabilitacija baigus gydymo kursą ligoninėje nutrūksta, nes bendruomenės lygmeniu ši paslauga nėra teikiama.

Esamos institucijos darbuotojai ne visada dirba profesionaliai, jiems trūksta patirties ir žinių, o kartais galbūt ir noro. Ne visada netgi socialiniai darbuotojai požiūris į psichikos sutrikimų turinčius žmones yra tinkamas. Dėl šių priežasčių pacientai negauna kokybiškos pagalbos arba gauna nekokybišką pagalbą. Dažniausiai darbuotojai pasiteisina, neva bijo psichikos sutrikimų turinčių žmonių. Taigi psichikos sutrikimų destigmatizacijos procese nemažai reikėtų nuveikti keičiant pačių profesionalų požiūrį.

Kurios psichikos sveikatos centrus, atsiradus socialiniams darbuotojams seniūnijose, pagrais jus individualios priežiūros darbuotojų, atsirado didesnės galimybės teikti socialinę paramą, pagalbą ar paslaugas. Ligoninėse pacientams baigus gydymo kursą psichiatrijos ligoninėje minėtų institucijų socialiniai darbuotojai raštu informuojami apie suteiktą socialinę pagalbą, teikiamos reikiamos pagalbos teisinio rekomendacijos. Taigi bendradarbiaujant su socialines paslaugas teikiančiomis institucijomis tikimasi patobulinti socialinės pagalbos sistemas tinklomis.

Nors klinikinis socialinis darbas Lietuvoje tik pradėdamas, socialiniai darbuotojai skaičius psichiatrijos ligoninėse daugiausia atitinka pasaulinius standartus. Galima teigti, kad kiekybinis barjeras veiktas. Reikia veikti kitus barjerus – kokybinius. ŠPL Socialinės pagalbos skyrius pažymėdamas savo penkerių metų jubiliejų 2001 m. sausio 19 d. surengė tarptautinę konferenciją Socialiniai darbuotojas psichinės sveikatos priežiūros sistemoje. Konferencijoje pranešimus skaitė kolegės iš Danijos ir Švedijos psichiatrijos ligoninių, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, Vilniaus universiteto. Konferencijai susirinko arti 300 socialinių darbuotojų ir kitų psichikos sveikatos priežiūros profesionalų. Manoma, kad konferencija suteikė galimybių socialiniams darbuotojams pagilinti savo žinias, o jos labai pravers siekiant veiklos kokybės ir profesionalumo.